

COMITETUL EXECUTIV

Punctul 9

Proiect de rezoluție al Confederației Europene a Sindicatelor privind munca nedeclarată

Comitetul Executiv este invitat să adopte prezenta rezoluție.

Proiect de rezoluție al CES privind munca nedeclarată

1. Munca nedeclarată este o formă gravă de *dumping* social și este timpul să se ia măsuri concrete la nivelul UE pentru a o preveni și pentru a proteja lucrătorii nedeclarați.
2. UE are nevoie de o mai bună aplicare a legilor și a normelor de muncă existente, precum și un rol mai puternic în promovarea mai eficientă a cooperării și coordonării între diferitele administrații naționale.
3. Pentru a lupta împotriva muncii nedeclarate este esențial un echilibru corect între prevenire, control și sancțiuni. Acest lucru poate fi realizat printr-o abordare coerentă cu activitățile de conștientizare de către guvernele și partenerii sociali, prin cooperarea transnațională între statele membre, mai multe resurse pentru inspecții și mecanisme de sancționare convingătoare.

Munca nedeclarată - o imagine foarte diversă

4. Munca nedeclarată este o problemă comună în statele membre ale UE, deși amploarea și caracterul variază la nivelul UE. Din cauza crizei, în unele țări, lucrătorii sunt nevoiți să își părăsească locuințele și să încerce să ia orice muncă pe care o pot găsi în străinătate iar acest lucru crește dimensiunea transfrontalieră a muncii nedeclarate.
5. Utilizarea muncii nedeclarate este deosebit de răspândită în sectoarele mari consumatoare de muncă - agricultura, construcții, turism, gospodăriile casnice, îngrijire, textile, retail, etc.
6. Există mai multe forme diferite ale muncii nedeclarate, cum ar fi munca sub-declarată și munca efectuată prin statut fals de ocupare (fals de auto-angajare, etc). Aceasta poate implica cetățenii, migranții frecvenți sau ocazionali.
7. Munca nedeclarată nu este alegerea lucrătorului, dar poate fi singura modalitate de a câștiga un venit. A lucra la negru înseamnă a lucra în condiții precare, deoarece lucrătorii nedeclarați sunt de multe ori nerecunoscuți, neînregistrați, neprotejați de legislația muncii și, prin urmare, nu sunt capabili să se beneficieze de exercitarea sau apărarea drepturilor lor fundamentale. Din moment ce aceștia sunt în mare parte neorganizați, au puțină sau nici o reprezentare colectivă în raport cu angajatorii sau cu autoritățile publice.
8. Sindicatele trebuie să joace un rol crucial în lupta împotriva muncii nedeclarate și în încercarea de a proteja lucrătorii nedeclarați, fiind primele care să conștientizeze situațiile problematice, frauduloase, abuzive sau ilegale. În unele sisteme naționale partenerii sociali au un rol bine definit, alături de autoritățile publice, în prevenirea și controlul muncii nedeclarate. Rolul principal al partenerilor sociali este de a negocia la toate nivelurile corespunzătoare pentru a reduce incidența muncii nedeclarate, pentru a ridica gradul de conștientizare a consecințelor negative ale acesteia, precum și avantajele muncii declarate, și să se implice în activitatea politică și organismele tripartite, inclusiv în cadrul noii platforme a UE, cu scopul de a sprijini un răspuns integrat la munca nedeclarată.
9. Munca nedeclarată nu are numai consecințe grave pentru lucrători, dar și pentru societățile UE ca întreg, rezultând în:
 - venit pierdut pentru autoritățile fiscale naționale;
 - sistemele naționale de securitate socială nu beneficiază de plăți datorate, care subminează finanțarea și distribuția de asistență socială;

- o concurență neloială între întreprinderi, deschizând calea pentru dumpingul social ;
- muncitorii fara bunăstare, fara asigurari de sănătate sau de accident și, prin urmare, expusi unor riscuri semnificative și pierderilor financiare;
- relațiile industriale sunt puse în pericol de existența muncii nedeclarate.

10. Cercetările arată în mod clar că un nivel mai ridicat de muncă nedeclarată este asociat cu un PIB scăzut, mai multa corupție în sectorul public, intervenția statului scăzută pe piața forței de muncă, protecție socială mai scăzută, redistribuire mai puțin eficace, prin intermediul transferurilor sociale, un nivel mai ridicat de sărăcie și inegalități sociale mai mari.

11. Munca nedeclarată a crescut și mai mult în statele membre în care au fost introduse programe de austeritate ca răspuns la criza economică. Acest lucru, împreună cu o reducere a inspecțiilor de muncă, uneori, ca rezultat al tăierii bugetelor de stat, au favorizat dezvoltarea muncii nedeclarate. Un studiu recent de Eurofound privind munca nedeclarată confirmă acest lucru și a constatat că: "există o corelație puternică între măsurile de austeritate mai largi (...), Acest raport arată că măsurile neo-liberale sunt puternic corelate cu economii mai mari nedeclarate iar măsurile sociale, democratice - cu o economie nedeclarată mai mica."

Combaterea muncii nedeclarate și protejarea lucrătorilor nedeclarați

12 . Reducerea nivelului muncii nedeclarate în UE trebuie să fie parte a unei strategii mai ample pentru a spori crearea de locuri de muncă, pentru a îmbunătăți calitatea acestora, lupta împotriva segmentării forței de muncă și să asigure contribuțiile fiscale și sociale.

13 . Pentru a se asigura că munca nedeclarată este tratată în mod constant în UE, și de a construi un răspuns eficient, aceasta ar trebui să fie definită la nivel european, împreună cu noțiunea OIM a economiei informale, care înseamnă "toate activitățile economice derulate de către lucrători și unitățile economice, care - în drept sau în practică - nu sunt acoperite, sau sunt insuficient acoperite prin acorduri formale".

14 . UE trebuie să garanteze drepturile consacrate în Carta drepturilor fundamentale la articolul 5 alineatul (Interzicerea sclaviei și a muncii forțate), articolul 15 (Libertatea de alegere a ocupației și dreptul la muncă) și articolul 31 (condiții de muncă echitabile), precum și în Convenția OIM nr. 81 (Inspectia Muncii) și nr. 189 (munca la domiciliu) și principiile din Recomandarea OIM nr. 198 (privind relațiile de muncă). Conferința Internațională a Muncii 2014 pregătește un act normativ cu privire la tranziția de la economia informală la cea formală, care acoperă și dezbaterile privind munca nedeclarată. Este important ca ETUC și afiliatii săi să participe la aceste negocieri.

15. În scopul de a descuraja munca nedeclarată, principalele obiective ale acțiunii la nivelul UE ar trebui să fie:

- prevenirea muncii nedeclarate de a se dezvolta pe o dimensiune transfrontalieră;
- consolidarea instrumentelor europene și naționale de îmbunătățire a prevenirii dezvoltării transfrontaliere prin control, inspecție, precum și aplicarea de sancțiuni;
- consolidarea acțiunii naționale și consolidarea mecanismelor naționale prin cooperare și schimb de bune practici;
- asigurarea că diferențele legislative între statele membre nu duc la dumping social și dereglementarea protecției sociale.

16. Este esențial ca toate modalitățile de combatere a muncii nedeclarate la nivel național (cum ar fi impozitul, securitatea socială, inspecția muncii și a imigrării) să coopereze activ la nivel european, întrucât cooperarea bilaterală nu poate fi la fel de eficace. În multe cazuri, munca nedeclarată poate fi detectată prin verificarea încrucișată a informațiilor deja deținute de autoritățile naționale. ETUC salută inițiativa Comisiei de a crea o platformă europeană care vizează consolidarea cooperării între

autoritățile de aplicare la nivelul UE, dar subliniază faptul că acest lucru nu este suficient pentru a preveni munca nedeclarată.

17. Protecția lucrătorului nedeclarat, aflat aproape întotdeauna într-o situație extrem de precară, este esențială. Dialogul social este un element cheie în acest sens, astfel încât partenerii sociali pot stabili cadrul necesar pentru a preveni și a reduce munca nedeclarată și pentru a proteja lucrătorii nedeclarați.

18. Mai mult decât atât, sindicatele trebuie să aibă acces la locuri de muncă și la documente relevante pentru a fi în măsură să protejeze lucrătorii nedeclarați și pentru a alerta autoritățile publice competente. Sindicatele ar trebui să aibă posibilitatea de a reprezenta cazuri în instanță în numele lucrătorilor.

19. Un inspectorat eficient de muncă este o condiție prealabilă pentru aplicarea corectă a legislației muncii. Reducerile din bugetele naționale pentru inspecția muncii, și reducerea numărului de inspectori de muncă, face inspecția mai puțin eficientă. Guvernele trebuie să asigure măsuri financiare pentru autoritățile de control și de creștere a resurselor.

20. Este important ca vina pentru munca nedeclarată, dacă este identificată de către o autoritate de control, nu este a lucrătorului. Consecința juridică trebuie să fie faptul că lucrător nedeclarat este considerat un lucrător cu toate drepturile. Cel puțin un nivel minim de protecție socială trebuie să fie garantat lucrătorului, chiar și în cazul în care angajatorul nu a plătit contribuțiile sociale. În acest fel, o protecție reală pentru lucrătorii din UE poate fi realizată, ca și în cazul în care cadrul legal la nivelul UE continuă să se bazeze pe relația de muncă standard.

21. CES consideră că este esențial să se introducă o directivă care stabilește standarde minime privind inspecția muncii pentru a fi puse în aplicare în statele membre, pe baza Convenției OIM nr. 81 privind asigurarea respectării legislației sociale și a muncii. Această directivă ar trebui să stabilească modul de funcționare a sistemului de inspecție a muncii și de formare transfrontalieră de inspectori de muncă și a competențelor și obligațiilor lor, cum ar fi accesul la locul de muncă, examene, interogatoriile cu lucrătorii și angajatorii, accesul la documente și materiale, precum și posibilitatea de a inspecta fără o notificare prealabilă. În cazul în care astfel de sisteme sunt în vigoare, statele membre ar trebui să li se permită să încredințeze partenerilor sociali controlul și punerea în aplicare a salariilor și a altor condiții de muncă.

22. Angajatorii găsiți vinovați de utilizarea muncii nedeclarate ar trebui să suporte consecințe grave, lucru care ar putea să-i descurajeze. Excluderea de la contracte de achiziții publice este un exemplu. Punctul cheie este că sancțiunile sunt cu efect de descurajare. Numai atunci când acestea sunt suficient de severe, astfel încât utilizarea forței de muncă nedeclarată nu mai este benefică pentru angajator, își pot atinge scopul.

23. În cazul în care un angajator este găsit responsabil pentru utilizarea muncii nedeclarate este crucial ca muncitorii să aibă drepturi preferențiale. Ei ar trebui să aibă o poziție favorizată privind acordarea de creanțe financiare în caz de insolvență, sau cererile lor pentru remunerațiile datorate să fie asigurate de un alt mecanism.

24. Lucrătorii care desfășoară activități independente fictive sunt deosebit de vulnerabili din cauza excluderii lor de la aplicarea legislației muncii și de la negocierea colectivă. Sunt asadar necesare măsuri bazate pe Recomandarea OIM nr. 198 pentru a închide această lacună, care servește la eludarea legislației sociale și a muncii.

25. Munca nedeclarată este de asemenea frecventă în contextul detașării lucrătorilor, de exemplu, declarații incomplete sau inexistente, detașarea falsă, firmele fantomă (ocuparea forței de muncă prin filiale stabilite într-un alt stat membru al UE, deși contractul în realitate este executat în țara gazdă). Cu scopul de a ajuta la prevenirea abuzurilor, CES dorește ca UE să introducă un sistem obligatoriu de răspundere de-a lungul lanțului de aprovizionare și o legislație pentru prevenirea creării societăților fantomă.